FROM THE PSEUDOJURNAL TO THE SANATORIUM JOURNAL ANTON HOLBAN-MAX BLECHER

Alina-Mariana Stîngă (Zaria)
PhD. student, University of Pitești

Abstract:One of the most spectacular expression formulas of the Romanian inter-war novel is the confessional literature, felt as an "immediate" link between reality and fiction. The biographical species are classified, depending on the nature of the discourse, in memoirs, autobiography, intimate diary, autobiographical novel, biographical essay and even antimemoirs. Of these, the journal is an aesthetic formula based on the accurate recording of events and experiences, while the distance between the time of production and the written record is minimalised. For Anton Holban, the authenticity represents, beyond a new literary convention, a sine qua non condition of literary existence. The Holbanian correspondence is impregnated by the vibration of life, as the need for direct communication is revealed, whereas the obsession of death completes a tragic picture in which the characters are struggling in suffering, and their inner crawl is thoroughly analysed. Under the sign of existential tragedy there is also the work of Max Blecher, the writer who became the "great sick" of the Romanian literature. He develops in his novels an obsession of disease as a landmark of an epic universe close to surrealism. The intensity and drama of feelings place the Blecherian novels in the interwar authenticist prose.

Keywords: confessional literature, journal, correspondence, obsession with illness and death, reality-dream

Una dintre formulele de expresie cele mai spectaculoase ale romanului românesc interbelic este *literatura confesivă*, resimțită ca un liant „imediat” între realitate și ficțiune. Conținutul confesiv al textelor ficționale și nonficționale conturează „spațiul autobiografic” descris de Philippe Lejeune. Indiferent de formula pe care o alege (memorii, autobiografie sau jurnal), autorul își asumă rolul de martor al evenimentelor, structurate în două „pacte”: cel cu istoria, încheiat de memorialist și cel autobiografic susținut de autobiograf și de diarist (autor de jurnal).[1]

Literatura confesivă își are originile în romanul antic, M. M. Bahtin identificând în evoluția romanului principalele variante ale genului romanesc: „*romanul încercării (ramura hagiografică, confesională, de probleme și de aventuri – până la Dostoievski și în zilele noastre), romanul de ucenicie și de formare, în special cu ramura lui autobiografică, romanul satiric de moravuri”*[2].

Formele autobiografice, ca punct de plecare în literatura confesivă, sunt considerate „forme ale conștiinței publice a omului”[3] canalizate pe două tipuri de structură: tipul energetic, bazat pe conceptul aristotelian conform căruia esența umană este forță activă („energie”) și tipul analitic, la baza căruia se află „o schemă cu rubrici precise, în care se atribuie materialul biografic”[4]. Primului tip îi corespund scrierile lui Plutarh, iar cel de-al doilea tip este reprezentat de Suetoniu.

[1] Philippe Lejeune, *Pactul autobiografic*, Ed. Univers, București, 2000, pg. 11-16
[2] M. Bahtin, *Probleme de literatură și estetică,* Ed. Univers, București, 1982, pg. 236
[3] Idem, pg. 357
[4] Idem, pg. 359

BDD-A28302 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 08:00:10 UTC)

Speciile biograficului se clasifică, în funcție de natura discursului, în memorii, autobiografie, jurnal intim, roman autobiografic, eseul biografic și chiar antimemorii. Dintre acestea, jurnalul este o formulă estetică bazată pe consemnarea exactă a evenimentelor și trăirilor, fiind atenuată distanța dintre momentul producerii și cel al consemnării în scris. Etimologia cuvântului *jurnal* derivă din franțuzescul „jour" provenit din latinescul „diurnalis". Azi, este evidentă preferința pentru denumirea de „diarism", consacrată de Eugen Simion, preluată din limba engleză, de la termenul „diary".

Jurnalul, ca formă de confesiune, ar trebui să respecte un „pact al secretului", idee afirmată de Jean Rousset[5], dar acest fapt ar fi condus la lipsa acestui tip de creație.

După cum afirma Eugen Simion, „*jurnalul este o expresie a singurătății individului. Marea și mica singurătate",* iar „*diariștii sunt amanți ai solitudinii.*[6]Deși recunoaște vocația feminină (Virginia Woolf, Simone de Beauvoir, Anaïs Nin, Alice Voinescu), criticul român are viziunea superiorității masculine (Stendhal, Benjamin Constant, Samuel Pepys, Gide, Tolstoi, Jünger, Eliade.) De altfel, tentația jurnalului s-a manifestat atât în cultura europeană, dar și în spațiul românesc, urmând specificul perioadei interbelice: de la Camil Petrescu la Mircea Eliade, de la Anton Holban la Max Blecher sau Mihail Sebastian. De multe ori, chiar corespondența și confesiunile acestor scriitori, în formă brută sau oarecum stilizată, devin material artistic și surse de inspirație pentru romane ce au marcat evoluția literaturii române.

Diaristul, după cum constata și Gheorghe Glodeanu, conștientizează vulnerabilitatea scriiturii în oglindă: încercând să-și descifreze condiția, el trebuie să depășească dificultățile acceptării. „*Jurnalul intim românesc are o istorie și un statut aparte"* și *„nu întâmplător clasificările vehiculate în alte literaturi nu sunt operante și în literatura noastră."*[7]

Pe de altă parte, jurnalul trebuie considerat a fi literatură sau, cel puțin, un alt fel de literatură, depășind viciile sale organice: *contingența subiectivă, neesențialitatea obiectivă* și *neautenticitatea*[8], iar în funcție de vocația diaristică se identifică și o multiplă motivație a ținerii unui jurnalul: rolul de *aide-mémoire*, cunoașterea de sine, dovadă că spiritul devine conștient că „este", tragismul, amorul, motivul estetic etc. Totodată, Alain Girard, în lucrarea *Le journal intim et la notion de personne* (Paris, 1963), descoperă patru funcții ale jurnalului: psihoterapeutică, etică, estetică și religioasă.

În încercarea de a atribui jurnalului un statut literar, Eugen Simion aduce în discuție o clasică dihotomie: modelul stendhalian (stilul Léautaud) și modelul flaubertian (stilul Jünger). Dacă primul se bazează pe spontaneitate, autenticitate, anticalofilie, sinceritate, căutând *scriitura aventurii*, cel de-al doilea model respectă stilul frumos, elaborat, nespontan, într-o *aventură a scriiturii*[9].

Indiferent că se pune în discuție opera literară bazată pe ficțiune sau cea a notației nonficționale, conceptul la care se raportează ambele este cel de *sinceritate*. În prima, autorul încearcă să reconstituie simbolic realul pentru a obține impresia de verosimilitate, în timp ce în al doilea tip diaristul redă un adevăr trăit, încercând să creeze o „minciună credibilă". În sfera creației ce reconstituie realitatea prin redarea faptului trăit pot fi încadrate și corespondența lui Anton Holban, reunită sub titlul *Pseudojurnal*, sau ultimul roman al lui Max Blecher publicat postum, *Vizuina luminată*, fiecare dintre ele cu specificitatea ei.

a) ***Pseudojurnalul* lui Anton Holban**

[5] Jean Rousset, *Le lecteur intime. De Balzac au Journal,* Librarie Jose Corti, 1986, pg. 142
[6] Eugen Simion, *Ficțiunea jurnalului intim* vol I, *Există o poetică a jurnalului intim*, Editura Univers Enciclopedic, Bucureşti, 2001, pg. 15
[7] Gheorghe Glodeanu, *Narcis în oglinda fermecată. Metamorfozele jurnalului intim în literatura română*, Ed. Tipo Modova, 2012, pg. 52
[8] Eugen Simion, *Ficțiune jurnalului intim* vol I, *Există o poetică a jurnalului intim*, Editura Univers Enciclopedic, Bucureşti, 2001, pg. 33-34
[9] Idem, pg. 92

BDD-A28302 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 08:00:10 UTC)

Pentru Anton Holban, autenticitatea reprezintă, dincolo de o nouă convenție literară, o condiție *sine qua-non* a existenței literare. Corespondența holbaniană este impregnată de vibrația vieții, căci se descoperă nevoia unei comunicări directe: scriitorul corespondează și se destăinuie prietenului său, Ion Argintescu, după cum Sandu, eroul său, se confesează celorlalte instanțe.

La Holban, obsesia morții completează un tablou tragic, în care personajele se zvârcolesc în suferință, iar zbuciumul lor interior este analizat cu minuțiozitate. Într-una dintre scrisorile adresate lui Ion Argintescu, el recunoaște: *„Singurul lucru care mă preocupă cu adevărat este moartea sub toate formele ei”*. Însăși existența lapidară a celui ce-a fost nepotul lui E. Lovinescu stă sub semnul iminenței, pentru că se stinge brusc din viață, la doar 35 de ani, în urma unei banale operații de apendicită.

Într-o altă scrisoare adresată aceluiași „Nelu” (23 aprilie 1923), Holban își definește viziunea asupra literaturii - *„Pentru mine, literatura nu e grea; numai mă transcriu”*- ilustrând o ecuație literară simplă: autorul declină orice vocație a scrisului, pentru a ascunde, de fapt, o conștiință artistică superioară. Interesul pentru amănunt, tonul confesiv, disecarea realității pentru a extrage esențialul sunt valențele operei holbaniene, atât în romane, cât și în corespondență, devenită un „dosar” existențial bazat pe transcriere nemijlocită și anticalofilă.

Epistolele lui Holban sunt autentice pagini de jurnal, oferind o cheie în descifrarea sensului unor romane precum *Jocurile Daniei* sau *O moarte care nu dovedește nimic.* Poveștile de viață urmăresc același traiectorii: vărul lui Holban, Puiu Lovinescu, moare la Balcic, tratat de pneumonie, deși se îmbolnăvise de meningită; Vicky, personaj al romanului *Ioana*, moare la Cavarna tot pentru că nu i se poate stabili un diagnostic.

Corespondența, actele și confesiunile lui Anton Holban apar într-o ediție îngrijită de Ileana Cartea și Nicolae Florescu sub denumirea *Pseudojurnal*, dezvăluind procese-verbale ale conștiinței și sufletului. Fără a-și propune realizarea unui jurnal propriu-zis, ca formulă literară, Anton Holban expune o radiografie a eului, dar și a etosului interbelic prin intermediul epistolelor, al notelor de lectură sau al lucrărilor inedite. Gheorghe Glodeanu surprindea evoluția amiciției prin trecerea de la formula de adresare *Domnule Argintescu* la *Dragă Nelu.* Adept al autenticității, Anton Holban își proiectează scrierile pe baza propriei experiențe de viață: *„Eu scriu numai ceea ce am remarcat personal, astfel că nu mi-e frică de reminiscențe străine, oricât de departe ar putea merge comparația.”*[10]

De fapt, în opera holbaniană se întrepătrund două experiențe fundamentale care oferă variabilele unei opere profunde: Erosul și Thanatosul, după cum la Camil Petrescu întâlnim dragostea și războiul. Dacă Eugen Simion considera jurnalul drept o expresie a singurătății, scrisorile lui Anton Holban reprezintă calea de a sonda zone profunde ale conștiinței, pendulând între dorința de a se confesa și obsesia declarată a morții.

În *Pseudojurnal* există patru secțiuni ale corespondenței, fiecare plasată sub semnul unui motto sugestiv: I (15.II.1911-13.IX.1929 secțiune definită prin preocuparea pentru moarte *„Singurul lucru care mă preocupă cu adevărat este moartea sub toate formele ei”*); II (29.XII.1929-31.XII.1932: *„Sunt experiențe nostalgii din cari nu uiți nicio idee, cu toate că ești impregnat. Eu nu uit nimic.”*); III (6.I.1933-21.IV.1935: *„Dacă aș fi mai sănătos, am impresia că aș fi mai fericit. Nici leafa ni-mi permite boli capricioase”*); IV (14.V.1935-12.I.1937: *„nu dorm, nu pot merge și vorbi cu oamenii. Restul mi-e egal. Literatura mea mi-a devenit perfect indiferentă”*). Traiectoria literară urmează destinul sinuos, moartea și boala devenind substanța unui epic ce transcende realitatea.

Frământările autorului sunt surprinse și transmise prin corespondență: Holban i se plânge prietenului său Argintescu de faptul că este acuzat de „neglijențe”, pentru că „toți îi

[10] Adriana Istrăuan, *Anton Holban sau „transcrierea” biografiei în operă,* „Nord literar” nr. 11-12, nov.-dec.2010

BDD-A28302 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 08:00:10 UTC)

învinovățesc stilul”[11], iar pentru a da naștere unei capodopere precum *O moarte care nu dovedește nimic* a îndurat 5 ani de suferință și travaliu. Inclusiv în *Testament literar*recunoaște: *„poate părea ciudat că scriu cu atâta băgare de seamă și îmi scapă totuși atâtea neglijențe (…) poate uneori e numai vina mea că n-am răbdare până la capăt”*.[12]

Pasiunile lui Holban, muzica și călătoriile, creionează portretul unui sensibil și visător suferind: *„o călătorie are același efect ca și muzica: vibrez fără contenire”*[13].

Tonul confesiv se regăsește în *Testament literar*, un act literar de o importanță estetică și critică deosebită, o mărturisire a crezului artistic holbanian. Anton Holban realizează o distincție între romanele sale: dinamic - static. Dacă *O moarte care nu dovedește nimic* este un roman dinamic, *Ioana* este un roman static; în primul, „*jocul transformărilor interioare stârnește atât observația personajului martor, cât și atenția cititorului, participanți deopotrivă la jocul introspecției”*[14], pe când cel de-al doilea „*obligă atât autorul, cât și cititorul «a rămâne înlăuntrul oamenilor» în zona de adâncime a stărilor sufletești”*.[15] Această deosebire conduce și la o disociere a tipului de lector: cel mediocru *care va prefera dinamicul*, deoarece „*curiozitatea lui va fi satisfăcută”*[16] rămânând în exteriorul faptelor și cititorul care nu consideră literatura doar un „divertisment”, fiind interesat de *static*, pentru că „*este o artă care prezintă garanții de adevăr”*.[17]

Referitor la condiția jurnalului intim, Anton Holban, dornic de a scrie „numai secrete personale”, consideră ca fiind plictisitoare o prezentare exclusiv cronologică a evenimentelor. Se simte nevoia unei „confuzii”, a sugestiei, după modelul simbolist al lui Stephan Mallarmé: *a sugera, iată visul!*. Jurnalul, chiar dacă inițial nu a fost scris pentru a fi făcut public, trebuie refăcut *„căci nu poți oferi lectorului o sută de pagini și pe care să scrie același lucru: am așteptat o scrisoare de la iubita mea. Combini, dai la o parte, subliniezi o seri de procedee care, pentru cei care caută o oglindă exactă a vieții, poartă numele de trișare.”*[18]. Metoda, însă, trebuie să fie imperceptibilă, *„să nu se observe”*, creând astfel impresia de veridic.

Pentru Anton Holban, finalul ambiguu al unui roman generează vibrație cititorului. Acesta poate continua acțiunea creativă a scriitorului prin lectura interpretativă: *„acel ultim rând trebuie să fie ușor confuz, să lase impresia că acțiunea continuă mai departe, să obsedeze și după lectura cărții”*[19]. Se încadrează astfel direcției stabilite de Umberto Eco, care în studiul *Lector in fabula* distinge între textele *închise* și cele *deschise.* Dacă în primul tip de text modul de exprimare va fi pe înțelesul tuturor, în cel de-al doilea tip (*opera aperta*) este necesară o sagacitate asociativă din partea cititorului, care va continua prin propria conștiință literară.

Finalul „deschis” îi conferă autorului impresia de viabilitate a creației sale, aceasta continuând să trăiască prin supremația misterului ce nu se dezleagă odată cu sfârșitul lecturii.

Mirajul sincerității și al autenticității sunt declarate de Holban într-o manieră simplă, ca o sinteză a întregii sale opere: „*Am spus: am vrut să mă prezint cât mai adevărat. Nu mai cred în* arta pentru artă. *Viața e prea scurtă și prea grea pentru ca să faci astfel de*

[11] Anton Holban, *Pseudojurnal,* ed. îngrijită de Ileana Cartea și Nicolae Florescu, Ed. Minerva, București, 1978
[12] Anton Holban, *Testament literar*, Ed. Eminescu, București, 1985, pg. 13
[13] Idem, pg. 189
[14] Dorin Ștefănescu, *Reflecții în sepia. Arta imaginii la Anton Holban și Max Blecher”,* Ed. Tracus Arte, București, 2007, pg. 9
[15] Idem, pg. 117
[16] Anton Holban, *Testament literar*, Ed, Eminescu, București, 1985, pg.6
[17] Idem
[18] Idem pg. 12
[19] Idem

BDD-A28302 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 08:00:10 UTC)

sacrificii"[20]. Este o justificare a predilecției pentru literatura „brută", neprelucrată, fără mari podoabe stilistice, o literatură confesivă, a trăirii și a experienței.

b) **Max Blecher –** ***jurnal de sanatoriu***

Sub semnul tragismului existențial se regăsește și opera lui Max Blecher, scriitorul care a devenit „marele bolnav" al literaturii române[21]. Trăind doar 29 de ani, captiv în propriul corp, sub o carapace de ghips, Max Blecher dezvoltă în romanele sale o obsesie a bolii, ca reper al unui univers epic apropiat de suprarealism. Scrisorile către Sașa Pană conțin declarații de tip suprarealist, ce ar putea fi considerate drept veritabile manifeste blecheriene: „*Irealitatea și ilogismul vieții cotidiene nu mai sunt de mult pentru mine vagi probleme de speculație intelectuală: eu trăiesc această irealitate și evenimentele ei fantastice. […] Idealul scrisului ar fi pentru mine transpunerea în literatură a înaltei tensiuni care se degajă din pictura lui Salvador Dali […]. Exploziile să se producă între pereții odăii, și nu departe între himerice și abstracte continente*"[22].

„*Tot ce scriu a fost cândva adevărat"*, mottoul care precedă romanul *Vizuina luminată,* este confesiunea unui singuratic, parcă predispus tentației jurnalului. Și la Blecher, corespondența cu Geo Bogza și Mihail Sebastian i-a alinat izolarea, constituind un document de o valoare incontestabilă prin care autorul concret se transpune la nivelul unui „eu" narator.

Ca și la Anton Holban, și la Max Blecher faptul trăit devine sursa scrierii, iar trilogia „a trăi - a simți - a scrie" domină acțiunile scriitorului: „*ieri toată ziua am fost nespus de trist și n-am izbutit să scriu nici măcar un rând" (Roman, 5.V.1938)*[23].

Intensitatea și dramatismul trăirilor încadrează romanele blecheriene în proza autenticistă interbelică, purtând titluri simbolice: *Întâmplări din irealitatea imediată* reprezintă o inventariere a crizelor, oferind o viziune neobișnuită asupra lumii; *Inimile cicatrizate* reprezintă o metamorfoză a eroului, Emanuel, dintr-un bolnav „amator" într-un bolnav „profesionist"[24], iar *Vizuina luminată* este o analiză lucidă nu a exteriorului, ci a interiorului fizic uman.

Subintitulat „jurnal de sanatoriu", acest roman scris în 1938 (publicat în 1971), îmbină ficțiunea cu realitatea într-o manieră tipic suprarealistă, în care autorul își cunoaște bine corpul. Conținutul „persoanei" de dincoace de „piele" este redat lumii prin formula estetică a jurnalului ținut de personajul-narator. Însemnările din sanatoriu stau sub semnul ambiguității voite: „*este cred același lucru a trăi sau a visa o întâmplare și viața reală cea de toate zilele este tot atât de halucinantă și stranie ca și cea a romanului. Dacă aș vrea, de exemplu, să definesc în mod precis în ce lume scriu aceste rânduri, mi-ar fi imposibil".*[25]

Poate același prefixoid folosit pentru corespondența lui Holban *pseudo* (*pseudojurnal de sanatoriu*) ar fi fost potrivit și pentru romanul lui Blecher al cărui subtitlu este derutant, deoarece nu însumează niște însemnări propriu-zise. El pare situat între două repere, identificate de Eugen Simion în analiza jurnalului intim: *le dedans* (interiorul) și *le dehors* (exteriorul), păstrând o permanentă confuzie realitate-vis. Este evident faptul că, pentru Max Blecher, trăirea se definește între „dincoace" și „dincolo" de pleoape, pentru că distincția între vis și realitate este aproape anulată, aspect constatat de Dorin Ștefănescu: „*nici nu mai*

[20] Idem, pg. 6-7
[21] Gheorghe Glodeanu, *Poetica romanului interbelic,* Ed. Ideea Europeană, ed. a II-a, București, 2007, pg. 271
[22] Adrian G. Romila, *Max Blecher și jurnalul cavernei*, rev. *Melidonium,* 21 aprilie 2012
[23] *Max Blecher, „Mai puțin cunoscut"*, ediție întocmită de Mădălina Lascu, prefață de Ion Pop, ed. Hasefer, București, 2000, pg. 62
[24] Tibor Hergyán, *Confesiunea în romanul românesc interbelic*, Giula, 2013, pg. 186
[25] Max Blecher, *Vizuina luminată*, Ed. Art, București, 2009, pg. 155

BDD-A28302 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 08:00:10 UTC)

există moment, ci in-diferență temporală și spațială, ceea ce apare afară apare și ca imagine mentală, interiorul reflectând cu fidelitate exteriorul."[26]

Păstrat în manuscris timp de 30 de ani de către Saşa Pană și proiectat ca parte dintr-o „trilogie a bolii", după cum mărturisea autorul într-o epistolă către Geo Bogza, *„romanul este o meditație asupra sensului vieții, punând în valoare – rând pe rând – un șir de lumini mai degrabă decât o desfășurare de acțiuni."*[27]. Realitatea sanatoriului este o realitate a bolii, iar notațiile personajului-narator, fără a constitui un jurnal propriu-zis, sunt fragmente ce recompun, ca într-un puzzle, faptul trăit autentic, experimentat direct. Când moare cineva, într-o altă parte un personaj își aprinde țigara, pentru că *„nu este nicio diferență între lumea exterioară și cea a imaginilor mintale"* afirmă personajul narator; este un „*eu*" *ocupat de viață! Care știe că viața e și boală, că boala e încă viață"*[28].

Universul bolii și al sanatoriului, dominat de grotesc, de gândaci și viermi, de șoareci și corbi, devine un spațiu al claustrării, la fel ca în cavoul lui Bacovia, un *centrum mundi* în care se anulează diferența dintre „înăuntru" și „în afară".

Critica literară a abordat diferit, de-a lungul timpului, opera blecheriană, dar concluzia unanimă a fost că ea trebuie analizată în întregime (*Întâmplări din irealitatea imediată, Inimi cicatrizate* și *Vizuina luminată*). Dacă în primul roman, confesiunea directă constituie „*atmosfera proprie scrisului lui Blecher*[29]", celelalte două au fost încadrate drept *jurnale de sanatoriu* (*Inimi cicatrizate* – un jurnal ținut de un personaj delegat de autor, iar *Vizuina luminată* – declarat autobiografic). Narațiunea la persoana întâi și însușirea formulei narative a jurnalului intim asigură legătura între primul și ultimul roman, însă *„toate cărțile lui Max Blecher vorbesc de niște lucruri trăite de către autor, adică dezvăluie niște experiențe autentice prin dramatismul lor, transformându-se în veritabile «reportaje»sufletești."*[30]

Și tot prin intermediul jurnalului, de această dată cel al lui Mihail Sebastian, prietenul de-o viață al lui Max Blecher, se pune diagnosticul unei existențe copleșitoare, matrice a unei opere de o autentică valoare. Pe 5 iunie 1938, la puțin timp după moartea lui M. Blecher, Sebastian surprindea în *Jurnal* valențe cutremurătoare: „*Mă gândeam nu la moartea lui, care a fost în sfârșit îndurătoare, ci la viața lui, care mă cutremură. Era o suferință prea mare pentru a primi o compasiune, o tandrețe. Puțin străin a rămas mereu băiatul ăsta, care, în atrocea lui durere, trăia ca într-o altă lume. Niciodată n-am putut avea față de el un mare elan, o totală deschidere. Mă speria puțin, mă ținea departe, ca la porțile unei închisori, în care nu puteam pătrunde, din care nu puteam ieși. Îmi spun că aproape toate convorbirile noastre aveau ceva stingherit, ca și cum le-am fi avut într-un «parloir». Și după ce ne despărțeam, unde se întorcea el? Cum era acolo unde se întorcea el?".*[31]

Personajul-narator al romanului *Vizuina luminată,* o voce deghizată a autorului, s-a retras într-o lume a oniricului, în care visul are aceeași consistență ca și realitatea, realul și fantasticul fiind într-un permanent melanj, ce amintește de atmosfera kafkiană. Romanul suprimă categoriile real-persoană-timp, constituind un veritabil document sinusoidal al disjuncției realitate-vis. Fragmentele de jurnal de sanatoriu au o singură structură de organizare, în „ficțiune" sau „vis". În rest, orice altă formulă estetică este anulată,

[26] Dorin Ștefănescu, *Reflecții în sepia. Arta imaginii la Anton Holban și Max Blecher",* Ed. Tracus Arte, București, 2007, pg. 296
[27] Idem pg. 290
[28] Idem, pg. 316
[29] Apud Ada Brăvescu, *M. Blecher – un caz de receptare problematic și spectaculos,* Ed. Tracus Arte, București, 2011, pg. 95
[30] Gheorghe Glodeanu, *Poetica romanului interbelic,* Ed. Ideea Europeană, ed. a II-a, București, 2007, pg. 277
[31] Mihail Sebastian, *Jurnal, 1935-1944*, text îngrijit de Gabriela Omăt, Ed. Humanitas, București, 1996, pg. 164

BDD-A28302 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 08:00:10 UTC)

nerespectând canoanele unui jurnal sau ale unui document autobiografic, devenind o „vizuină" a trupului și spiritului.

BIBLIOGRAPHY

Bahtin, M.M. *Probleme de literatură şi estetică,* Ed. Univers, București, 1982
Blecher, Max *Vizuina luminată*, Ed. Art, București, 2009
Brăvescu, Ada *M. Blecher – un caz de receptare problematic şi spectaculos,* Ed. Tracus Arte, București, 2011
Cernat, Paul *Modernismul retro în romanul românesc interbelic*, Ed. Art, București, 2009
Comarnescu, Petru *Între estetism şi experenţialism. Două fenomene ale culturii tinere româneşti*, rev. *Vremea*, nr. 220. 10 ian 1932
Crohmălniceanu, Ovid *Literatura română între cele două războaie mondiale* (vol. *Proza*), Ed. pt. lit., 1967
Glodeanu, Gheorghe *Narcis în oglinda fermecată. Metamorfozele jurnalului intim în literatura română*, Ed. Tipo Modova, 2012
Glodeanu, Gheorghe *Poetica romanului interbelic,* Ed. Ideea Europeană, ed. a II-a, București, 2007
Hergyán, Tibor *Confesiunea în romanul românesc interbelic*, Giula, 2013
Holban, Anton *Pseudojurnal,* ed. îngrijită de Ileana Cartea și Nicolae Florescu, Ed. Minerva, București, 1978
Holban, Anton *Testament literar*, Ed. Eminescu, București, 1985
Istrăuan, Adriana *Anton Holban sau „transcrierea" biografiei în operă,* rev. *Nord literar,* nr. 11-12, nov.-dec.2010
Lejeune, Philippe *Pactul autobiografic*, Ed. Univers, București, 2000
Max Blecher, „Mai puţin cunoscut", ediție întocmită de Mădălina Lascu, prefață de Ion Pop, ed. Hasefer, București, 2000
Micu, Dumitru *În căutarea autenticităţii*, vol.II, Ed. Minerva, București, 1994
Mușat, Carmen *Romanul românesc interbelic. Dezbateri teoretice, polemici, opinii critice,* Ed. Humanitas, 2004
Petrescu, Camil *Amintirile colonelului Grigore Lăcusteanu şi amărăciunile calofilismului*, vol. *Teze şi antiteze,* Ed. Cultura Națională
Petrescu, Camil, *Noua structură şi opera lui Marcel Proust*, în *Teze şi antiteze* Ed. Cultura Națională
Piru, Al. *Istoria literaturii române de la început până azi,* ed. Univers, București, 1981
Romila, Adrian G. *Max Blecher şi jurnalul cavernei*, rev. *Melidonium,* 21 aprilie 2012
Rousset, Jean *Le lecteur intime. De Balzac au Journal,* Librarie Jose Corti, 1986
Sebastian, Mihail *Jurnal, 1935-1944*, text îngrijit de Gabriela Omăt, Ed. Humanitas, București, 1996
Simion, Eugen *Ficţiunea jurnalului intim* vol I, *Există o poetică a jurnalului intim*, Editura Univers Enciclopedic, Bucureşti, 2001
Ștefănescu, Dorin *Reflecţii în sepia. Arta imaginii la Anton Holban şi Max Blecher",* Ed. Tracus Arte, București, 2007
Șuluțiu, Octav *Autentic şi estetic*, rev. *Axa,* nr. 1, 1 ian 1934

BDD-A28302 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 08:00:10 UTC)